

על הבמה של תש"ל עלו אנשים רבים, שהגיעו לסף הגדולה, שהפכו כמעט לאנשי-השנה. היו ביניהם אנשים שעלו באופן בלתי-צפוי, וירדו באופן בלתי-צפוי. היו אנשים שכבר ירדו מן הבמה קודם לכן, ולפתע עלו עליה בחזרה. היו ביניהם שנמצאו על הבמה כל הזמן, פעלו ללא הרף, השתזפו באור זרקורי הפירסומה, התקברו אל הגדולה — וברגע האחרון נמצאו חסרים.

גם תש"ל הוכיחה כי גדולה אנושית אמרי תית היא דבר נדיר. בדרכי בן-הנער מנצרת: "רבים הקרואים, אך מעטים הנבחרים."

עזר: שפן מתוך מיגבעת

אחד הגיבורים הבלתי-צפויים ביותר של תש"ל היה עזר וייצמן.

עזר ביום הבחירות לא חלם איש על עלייתו המדינית של הקצין הבכיר. כי הוא לא השתתף כלל בבחירות, לא עסק במלאכה השחורה.

הוא צץ לפתע כאשר הוקמה ממשלת-הליי כוד החדשה. מנחם בגין שלף אותו, כמו קוסם השולף ארנבת ממיגבעת-משי.

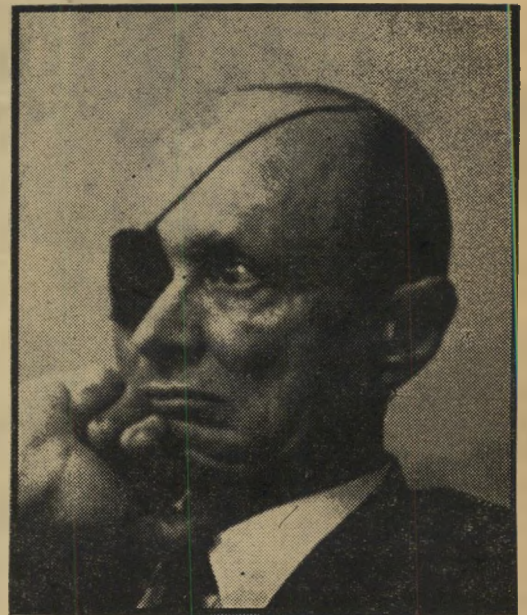
הגבר הסימפטי, בעל הקומה הארוכה והסיגנון העוקצני, כבש מיד את לב הקהל. זמן רב נערך "פסטיבל וייצמן". לאחר מכן רכש אהדה חדשה כאשר נפצע בנו בתעלה.

אך הגיבור של חיל-האוויר לא מצא בנקל את דרכו על הקרקע הפוליטית.

כשרתתחבורה חיפש פתרונות קלים לבעיות מסובכות. הוא לא הספיק לשנות דבר, במעשה ואף לא במחשבה, לזכי תחום שליטתו, במשך שמונת חודשי כהונתו.

כבעל דיעות פוליטיות היה עוקצני וגוקב בביטוי, אך פשוטי עז להחריד במחשבה.

ובמקצועו האמיתי של הפוליטיקאי — הפוליטיקה —

אשה דיין: גיבור חסר-דיעות

נתגלה חשימהר כחובב גמור. מפלגתו השתמשה בו, אך הוא לא התבסס בה.

ברגע המכריע הוכיח הטויס בעל אומי-הלב הגופני כי חסר לו אומי-לב מוסרי.

מנחם בגין רצה לפרוש מן הממשלה. עזר וייצמן היה משוכנע כי זוהי טעות. הוא גם ידע שזהו לפי שעה סוף הקאריירה הפוליטית שלו, מכיוון שלא התייצב לבחירות לכנסת.

זה היה רגעו הגדול של עזר. הוא היה חייב לקום, למרוד בתכתיב מנהיג מפלגתו, לעמוד על דעתו העצמאית, להילחם למענה.

אך עזר לא היה איש כזה. בסוף תש"ל לא היה מצוי על הבמה הפוליטית, כשם שלא היה עליה בראשיתה.

גולדמן: איזו היה אחר

בעזי שיעור-קומה היו ארבע דמויות אחרות, שהתנועעו השנה במרכז הבמה, ושכל מעשיהם היו קשורים זה בזה.

האיש שיכול היה ליהפך בנקל לאישי-השנה של תש"ל היה האדם שסיפק לה את הפרשה המדהימה ביותר: ד"ר נחום גולדמן.

הוא לא הפך לאישי-השנה, בשל מחדלים, שהיו אולי בעלי משמעות היסטורית.

עזר וייצמן בישיבת גח"ל בה הוחלט על הכריזה מאשלת-הליכוד-הלאומי

מתחרהו הנצחי של דיין יכול היה להגיע למעמד זה — אך לא עבר את המרחק הדרוש.

יגאל אלון עשה ברגע המכריע מעשה כמעט נועז. יותר מכל שר אחר בממשלה התייצב מאחורי יוזמת רוג'רס, כאשר הכמשלה קיבלה אותה. הוא לא תמך בה רק באופן פורמלי, כמו אבא אבן, אלא גם ברוחה.

אילו הלך בדרך זו באופן עיקבי, יכול היה יגאל להיות אישי-השנה של תש"ל. אך כאשר הצליח משה דיין ליצור גל נגדי, להעביר את הרוח הציונית, לנפח את פרשת הזוט הטילים — לא העז יגאל אלון להתייצב במלוא שיעור-קומתו נגד גל זה.

תחת זאת נאם נאום שחזר אל יסודות "תוכנית אלון" — תוכנית מיושנת, שהיתה בלתי-מצאוית מלכתחילה, ושי אינה מתאימה למציאות של סוף תש"ל יותר מאשר דינוראורוס.

לא במיקרה נבחר גולדמן עלידי גמאל עבד-אל-נאצר כאיש הראשון שיוזמן לקאהיר לשיחות על יישוב הסיכסוך. נלקחו בחשבון תכונותיו הפוליטיות החיצוניות: עובדת היותו אזרח ישראלי, בעל דרכון דיפלומטי ישראלי, נשיא לשעבר של ההסתדרות הציונית, נשיא בהנהגה של הקונגרס היהודי העולמי, איש שמילא בעבר שליחויות מדיניות חשובות מטעם ממשלת ישראל, כגון המשאומתן הסודי שקדם להסכם השילומים.

ולעומת זאת: העובדה שאינו חבר-הממשלה או חבר-הכנסת של ישראל, אינו ממלא כרגע תפקיד רשמי בהסדרות הציוניות.

דווקא מעמדו הדרמטי של גולדמן, בתוך המיסוד הישראלי ומחוצה לו, קסם לנשיא מצרים באותה שעה.

אולם תכונותיו ומחוצה לו, קסם לנשיא מצרים באותה שעה. אימו פחות מן התכונות החיצוניות. כי גולדמן מן, שהוא הוגה-דיעות מכריע ומנתח מזהיר של מצבים פוליטיים, אינו לוחם פוליטי. הוא

גח"ל

יכול להיות שזוהי שאלה של זמן, שיגאל אלון יתגלה כאישי-השנה של תש"ל. אך הוא לא היה האיש של תש"ל.

גולדה: גבי כן וגבי לא

יותר מכל אישיות אחרת בצמרת המדינה התקרבה לתואר זה גולדה מאיר.

בראשית תש"ל היתה גולדה, "גברת לא", הגנת הלאומית הצדקנית, הקיר שעליו חת-נפצו כל רעיונות השלום.

היא נשאה באחריות להסלמת המלחמה, שהביאה לעימות עם הסובייטים. היא פוצצה את שליחות גולדמן. היא יצאה חוצצת נגד "מסיפי השלום", הרעמה נגד ה"תבוסה-תנים". נגדה אישית כוונו הפגנות הצעירים.

אולם ברגע המכריע, היתה זאת גולדה שהכריעה בממשלה את הכף למען קבלת יוזמת רוג'רס, ופיצוץ ממשלת הליכוד הלאומי. אילו הלכה גולדה מאותו רגע קדימה, לקראת ההסדר, בעיניים פקוחות ובהחלטה נחושה, היתה קונה את עולמה, הופכת לאשת-תש"ל. אולם גולדה נשארה שסועה, דבקה בעמדותיה מתמול-ששום, וזה למציאות הערבית, חוששת מפני הסכנות הכרוכות בכל יוזמת-שלום.

לכן הלכה שני צעדים קדימה וצעד אחר אחרנית, נכנעה למשה דיין במקום להפעיל את מלוא כושר מנהיגותה, נדחפת יותר מאשר דוחפת.

בראשית תש"ל ביקרה גולדה אצל גיכסון, ובסוף תש"ל חזרה על ביקור זה. מאורעות רבים חלפו בין שני הביקורים, וגם גולדה עצמה השתנתה לא מעט. אך היא לא השתנתה די צורכה, כדי להטביע את חותמה על תהליכי השנה, לתת להם כיוון ברור לקראת הייעוד שהיא עצמה הכריזה עליו ללא-הרף: השלום.

תש"ל מצאה את אישי-השנה שלה במקום אחר לגמרי. הוא לא היה ותיק מראשוני הציונות, עולה ממזרח אירופה, בן דורה של גולדה.

הוא נמצא בדור הנכדים.

עומד תמיד מחוץ לזירת המאבק, שייך ולא שייך כאחד.

גולדמן הוכיח את רצינותו ואת אמנותו הבינלאומית כאשר נפגש עם המרשל טיטו ועם מלך מארוקו, חסן השני. אך בעיקבות אחד הגילויים הסנסציוניים של השנה התפרסם שהיתה אפשרית פגישה בינו לבין יאסר עראפאת — וגם זו לא יצאה לפועל מפני שגולדמן לא היה מוכן לה ללא אישור ראשי-הממשלה.

נחום גולדמן היה איש חשוב בתש"ל — אך הוא לא היה אישי-השנה שלה.

דיין: אדם ללא דרך

זל הוגה-הדיעות הלא-גיבור עמד הגיבור חסר-הדיעות — משה דיין.

כמו כל שנה, עמד במרכז מערבולת הענייני נים, השפיע פעמים רבות, יצר משברים, גרם לתפוצות, משך את זרקורי-הפירסומה — מבלי שניתן היה להבחין בקו הגיוני כלשהו במעשיו.

היתה לו השפעה מכרעת על הפעולות הצבאיות שהביאו למעורבות הסובייטית במצרים — אך הוא אמר שאין להעלות על הדעת עימות צבאי עם הסובייטים. הוא הסכים להפסקת-אש ולקבלת יוזמת-רוג'רס — אך חיבל בשתייתן למחרת היום.

הוא היה גיבור השטחים המוחזקים, הניצים — אך לפתע הודיע כי אין לישראלים "זכות היסטורית" אלא "זיקה היסטורית" אדיהם.

הוא כפה על הממשלה החלטות שכל שריה התנגדו להן — ובצדק. אבל הוא גם נכנע לממשלה כשזו כפתה החלטות עליו — לא תמיד בצדק. כאשר הפך ברבים כי התנגד להפצצת מצרים לעומק, בשל פחדו מפני המעורבות הסובייטית — נופה בו גולדה מאיר בעקשין אך בגלוי, טענה שאיש לא העלה כלל גימק זה בעת ההחלטה.

על כל מעשיו של דיין ריחפה רוח של חוסרי-מנוחה, הססנות, אי-בהירות שמקורה באי-החלטה — רוחו של אדם שלא מצא את דרכו, השומר על האופציות, אך המסוגל גם לכל השגיאות.

הוא לא היה הדין של תש"ל.